

Vinyylilevyjen keräileminen osana identiteettiä ja musiikkisuhdetta

Tilda Kylväjä
Kandidaatin tutkielma
Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen tutkinto-ohjelma, musiikkitiede
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
marraskuu 2025

Kandidaatintutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen tutkinto-ohjelma, musiikkitiede

Tilda Kylväjä

Vinyylilevyjen keräileminen osana identiteettiä ja musiikkisuhdetta

Ohjaaja: Milla Tiainen

Sivumäärät: 23 sivua

Päivämäärä: 14.11.2025

Tutkielmassa käsitellään vinyylilevyjen keräilykokemusta kolmen haastattelun pohjalta. Se erittelee ja selvittää materiaalisuuden ja kosketeltavuuden vaikutuksia keräilysuhteen muodostumisessa, sekä pohtii mitkä asiat vaikuttavat keräilyn aloittamiseen ja sen kohteisiin. Puolistrukturoidut haastattelut on kerätty tutkielmaa varten kevään 2025 aikana. Jatkan haastatteluiden ja edeltävien tutkimusten pohjalta yleistäviä päätelmiä siitä, millaiset asiat ovat merkityksellisiä vinyyliä keräilyssä erityisesti suhteessa keräilijän musiikkisuhteeseen ja identiteettiin sekä keräilijäidentiteetin muodostumiseen.

Tutkimus sijoittuu musiikkitieteen kentällä erityisesti musiikin ja arjen välisten suhteiden tutkimukseen ja tavoitteena on musiikin materiaalisuuden ja multimodaalisuuden tutkiminen osana vanhempien formaattien keräilyä sekä musiikin kokemista käyttäjän arjessa. Haluan tutkimuksellani korostaa erityisesti aineellisen musiikin merkitystä suoratoistopalveluiden aikakaudella.

Keräilyn taustalla voi olla monia merkittäviä asioita ja syitä, sekä keräilyn motivaatiot ja kohteet voivat muovautua näiden perusteella hyvinkin yksilöllisiksi jokaiselle keräilijälle. Usein keräilyssä etusijalla on kuitenkin monilla itse musiikki. Tutkielmaa varten tehdyissä haastatteluissa korostui erityisesti sentimentaalinen arvo, jonka levyt saavat keräilyn seurauksena. Musiikin konkreettinen läsnäolo aineellisessa muodossa auttaa kehittämään henkilökohtaisemman suhteen siihen, kuin esimerkiksi soittoilistoilla tai digitaalisissa arkistoissa. Sentimentaalinen suhde pohjautuu siis vahvasti tuotteen materiaalisuuteen sekä kosketeltavuuteen, joka luo omistajan ja tuotteen välille fyysisen tunnepohjaisen suhteen. Materiaaliset levyt vaativat toimiakseen erilaista huolenpitoa kuin suoratoistopalveluista löytyvä niin sanottu aineeton musiikki, etsimisestä lähtien aina asianmukaiseen säilytykseen ja soittamiseen asti. Monesti muistijälki fyysisen levyn hankinnassa ja sen kuuntelemisen rituaalista luo musiikille ja keräilijälle yhteisen historian. Näin ollen levyjä voidaan tutkia myös aikakapseleina ja monella tavalla muistoja kantavina esineinä sekä levyjen kuuntelun kokemusta aikamatkustuksena ja eskapistisena toimintana. Haastatteluissa käy ilmi erityisesti ensimmäisen oman vinyyliä olevan edelleen eräs merkittävimmistä levyistä keräilijälle. Muita tärkeitä arvoja, joita kokoelma voi saada on esimerkiksi sijoitusarvo sekä arkistollinen arvo. Keräilijän suhde kokoelmaan on henkilökohtainen ja yksilöllinen, ja se voi olla muuttuva.

Tutkimus on hyvin tiivis ja jokaista teemaa käsitellään toistaiseksi vain erittäin pintapuolisesti. Tutkimusta voisi jatkaa runsaastikin esimerkiksi aineellisen musiikin aikakapseli ja -matkustus -näkökulmista tai henkilökohtaisen historiikin ja vinyylilevyn inhimillisyyden tutkimuksen kautta.

Avainsanat: keräily, vinyylilevyt, aineellisuus, kosketeltavuus, musiikkisuhde, kuuntelu

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	4
1.1	TUTKIMUSAIHEEN ESITTELY	4
1.2	TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
1.3	TUTKIMUSAINEISTOJEN ESITTELY	8
2	TEOREETTINEN VIITEHEYS JA TUTKIMUSMENETELMÄT	9
2.1	TUTKIJAPOSITIO	10
3.	JOHDATTELU HAASTATTELUIDEN TULOKSIIN	12
3.1.	MUSIIKIN MATERIAALISUUS JA AUTENTTISUUS	12
3.2.	KERÄILYN SOSIAALISUUS	15
3.3.	KERÄILYYN JA LEVYIHIN LIITTYVÄT MERKITYKSET	17
3.3.1.	SIJOITUSARVO	17
3.3.2.	SENTIMENTAALINEN ARVO	18
3.3.3.	"AIKAMATKUSTUS" JA HENKILÖKOHTAINEN HISTORIIKKI	19
4.	MUSIIKKISUHDE JA KERÄILY	21
5.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	22
	LÄHTEET	24
	HAASTATTELUT	24
	KIRJALLISET LÄHTEET	24

1 JOHDANTO

Musiikkiäänitteet ovat vuosien varrella kokeneet monia muutoksia niin fyysisesti kuin muoltaankin. Äänitteiden menettäessä vähitellen kokoaan, visuaalisia elementtejään sekä lopulta aineellisuuttaan, vinyylilevyistä CD-levyihin ja lopulta CD-levyiltä suoratoistopalveluihin, myös niiden olemus affektiivisina tuotteina on kokenut suuren muutoksen. Affektiivisuudella tarkoitetaan tässä tapauksessa tuotteen tai ärsykkeen aiheuttamina tunne-elämän kokemuksia ja kehollisia reaktioita. Useat musiikin kuuntelemisen muodot ovat hitaasti vetäytyneet taka-alalle digitalisaation jaloista. Nämä aineelliset, kosketeltavat äänitteet toimivat kuitenkin edelleen aktiivisesti alakulttuureissa ja perinteissä, jotka rikastuttavat useiden kuuntelijoiden toimimista musiikin parissa. Aineellisen musiikin keräileminen onkin pitänyt paikkansa valtavirran otteessa nostalgisena ja merkityksellisenä toimintana – niin osana keräilijän identiteettiä kuin musiikkisuhdettakin. On mahdollista, että jo itsessään henkilön musiikkisuhde myös kuuntelemisen ulkopuolella vaikuttaa kuuntelutottumuksiin (Walsh ym. 2003). Musiikkisuhde kuuntelemisen ulkopuolella muodostuu niin sosiaalisten aspektien kuten keikoilla käymisen sekä itse musiikin tuottamisen lisäksi myös musiikkiin liittyvän erityistietämyksen tai musiikillisen ammattitaidon omaamisesta. Tutkimuksessani haastattelen kolmea vinyylilevyjä keräilevää henkilöä esittelemistäni näkökulmista. Millaiset asiat vaikuttavat keräilyyn ja sen kohteisiin? Miten keräily vaikuttaa keräilijän identiteettiin ja musiikkisuhteeseen ja toisaalta myös, miten keräilijän oma identiteetti ja musiikkisuhde vaikuttaa keräilyyn.

1.1 TUTKIMUSAIHEEN ESITTELY

Tutkimukseni kohdistuu erityisesti keräilyyn ilmiönä, sekä siihen liittyvien tekijöiden selvittämiseen. Koska keskityn tutkimuksessa musiikin kuuntelemiseen ja keräilemiseen aineellisessa muodossa, oleelliseksi termiksi muodostuu musiikin kosketeltavuus, ”tangibility”. Siten tutkimuksen perustana toimii vahvasti myös käsitys musiikista aineellisena ja aineettomana materiaalina. Maria Ek Styvénin artikkelissa ”The need to touch; Exploring the link between music involvement and tangibility preference” (2008), käsitellään juuri tätä eroa aineettoman ja aineellisen musiikin välillä, sekä arvioidaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat kuuntelijan preferenssiin musiikin kuuntelumuodoissa. Musiikin uutta abstraktiutta ja sen ominaisuuksia myös verrataan musiikin konkreettisiin ominaisuuksiin sekä verrataan näiden heikkouksia ja vahvuuksia. Artikkelini on johdatellut ajatuksiani siihen millaiset asiat vaikuttavat siihen, miten musiikkia kulutetaan sekä miten henkilön musiikkisuhde kuuntelun ulkopuolella vaikuttaa tapoihin kuunnella, käyttää ja keräillä musiikkia. Kosketeltavuudella tarkoitetaan yleisesti

tuotteen fyysisten ominaisuuksien ulottuvuuksien määrää ja sitä missä määrin sen voi kokea eri aistein – erityisesti tunto-, haju- ja näköaistilla. Mitä vähemmän konkreettinen ja kosketeltava tuote on, sitä enemmän sen visuaaliset ominaisuudet merkitsevät (Levitt 1981).

Aineellisuudella ja aineettomuudella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa tuotteen luonnetta fyysisenä tai ei-fyysisenä. Aineeton musiikkihan ei myöskään ole täysin aineetonta, sillä musiikki on fyysisesti ilmassa tai muussa aineessa matkaavia ääni- ja paineaaltoja, joihin korvan osat reagoivat. Kuuntelijana emme kuitenkaan pysty käsin koskettelemaan, pitelemään, haistamaan tai näkemään paljain silmin tällaisia ”aineettomia” musiikkituotteita. Toki suoratoistopalvelut tarjoavat nykypäivänä myös paljon visuaalisia ominaisuuksia musiikin kuuntelun ohessa, kuten kansikuvia ja laulunsanoja. Aineellinen musiikki on juuri sitä musiikkia, joka on edessämme kosketeltavassa muodossa. Esimerkiksi paperiset nuotinnokset, fyysiset äänitteet ja musiikkia tuottavat soittimet ovat aineellisia musiikin muotoja. Samoin kuin aineeton musiikki ei todella ole kokonaan aineetonta, myös kaikki aineelliset ja kosketeltavat tuotteetkin ovat kuitenkin tietyiltä osin ominaisuuksiltaan aina aineettomia (Levitt 1981).

On selvää, että aineettomalla musiikilla on ominaisuuksia, jotka tietyiltä osa-alueilta täyttävät kuuntelijan tarpeet paremmin kuin aineellinen musiikki. Tämä selittääkin sen suosion nykypäivänä. Suoratoistopalvelukulttuuri tarjoaa mahdollisuuden kuunnella musiikkia helpommin, nopeammin ja missä tahansa. Se tarjoaa myös laajemmat mahdollisuudet kuratoida musiikkia oman maun mukaan kokonaisuuksiksi (McCourt 2005). Aineellisuuden ja kosketeltavuuden merkitys ei kuitenkaan ole kadonnut mihinkään. Aineellisuus saa mahdollisuuden erilaiseen suhteeseen musiikin kanssa niin fyysisellä kuin emotionaalisella tasolla. Tämä emotionaalinen suhde levyyn muodostuu erityisen tärkeäksi piirteeksi keräilyn yhteydessä. Kun musiikki on kokijan edessä aineellisessa muodossa, se vaatii erilaista huomiota alusta asti. Nämä huomion eri tasot muodostavat kokonaisuuden, jonka kautta keräilijä saavuttaa tunnereaktioita sekä mielihyvää. Ensimmäinen huomion muoto on tuotteen himoitseminen (engl. craving). Keräilijä haluaa löytää levyjä kokoelmaansa tietäen, että se vaatii erilaisten asioiden huomioon ottamista kuin se, että etsisi saman albumin suoratoistopalvelusta ja painaa play-näppäintä. Haluaminen voi kohdistua joko tiettyyn albumiin, painokseen tai artistiin, tai se voi kohdistua yleisesti hyvän musiikin löytämiseen. Seuraava huomion muoto on etsiminen. Keräilijä käyttää aikaa ja voimavaroja käyden läpi levykauppojen, kirpputorien ja antikvariaattien laareja, tai vaihtoehtoisesti etsii albumia mahdollisesti samantyylisiltä alustoilta netistä. Tästä toiminnasta seuraa ensimmäinen tyydyttyneisyyden ulottuvuus – löytämisen riemu (Jokinen h2025).

Koska keräilijä haluaa albumin täydentämään kokoelmaansa, hän ostaa sen, mistä rakentuu seuraava tyydyttyneisyyden ulottuvuus eli omistaminen.

Vinyylilevyt vaativat omistuksessaan huomiota ja tiettyjä käytäntöjä omistajaltaan voidakseen toimia tarkoituksenmukaisesti. Kaikki tuotteet ovat loppujen lopuksi aineellisen ulkomuotonsa alla aineettomia ja vain oikein käytettynä ne täyttävät odotukset ja ”lupaukset” joita ne antavat aineellisella muodollaan (Levitt 1981). Levy on ensin kuljetettava turvallisesti perille paikalleen kokoelmassa. Koska se on fyysinen ja materiaallinen, se on myös altis virheille ja turmille, jotka voivat vaikuttaa osaltaan sen toimintaan, eli lupausten täyttämiseen. Levy vaatii turvallista ja sopivaa ympäristöä, joka sopii sen fyysisille tarpeille ja sekä itse levyä että myös levysoitinta tulee puhdistaa huolellisesti mutta varovasti aika-ajoin, jotta ne eivät vahingoitu soittaessa. Myös levyn soittamiseen yhdistyy soittamisen rituaali – toistuvia liikeratoja ja toimintoja, jotka mahdollistavat kuuntelemisen. Levy tulee asettaa sille varattuun paikkaan soittimeen, jonka jälkeen neula asetetaan halutulle kohdalle levyllä riippuen siitä, mitä siltä pyritään kuulemaan. Tietyn kappaleen etsiminen levyllä on myös erityistä huomiota vaativa tehtävä. Kun ensimmäinen puoli on soinut, tulee levy kääntää, jotta kuuntelua voi jatkaa alkuperäisessä järjestyksessä. Soitettavuuden ja soittamisen rituaalin voi ajatella muodostavan jälleen uuden tyydyttyneisyyden ulottuvuuden: onnistumisen. Kuuntelija on onnistunut luomaan tuotteelle ideaalit olosuhteet lupausten täyttämiseen. Lisäksi itse musiikin kuuleminen juuri halutulla tavalla tuottaa mielihyvää. Tunneyhteys levyyn syntyykin usein tästä monipuolisesta suhteesta tuotteeseen. Ensinnäkin hedonistisen eli mielihyvää tuottavan tai jollain tasolla emotionaalisen reaktion herättävän tuotteen omistaminen pelkästään luo vahvemman siteen omistajalleen, kuin vaikkapa hammastahna (Bloch 1986; Richins 2008).

Vinyylilevyjen emotionaalista arvoa lisää myös niiden autenttisuus. Digitaalisten tuotteiden abstraktius ja samalla myös muokattavuus on saanut aikaan eräänlaisen epäautenttisuuden, mikä myös osaltaan vaikuttaa tuotteiden sentimentaaliseen – ja rahalliseen – arvoon (Featherman 2006). Albumia tehdessä jokaisen kappaleen paikka valitaan ja suunnitellaan tarkasti ja tarkoituksenmukaisesti juuri sellaiseksi mitä se albumilla on. Näin aineettoman musiikin aikakaudella albumien kokonaiskuvan arvo on muokkautunut paljon merkityksettömämmäksi kuin aikaisemmin. Eräs erityisesti aineettoman musiikin olennaisista piirteistä onkin sen muokattavuus. Tom McCourtin artikkelissa ”Collecting Music in the Digital Realm” todetaan, että materiaalista puutteellisuutta kompensoimassa on aineettomalla musiikilla sen valikoitavuus, personoitavuus ja yhteisöllisyys lisäarvoa tuottavina ominaisuuksina. Kuuntelija saa itse valita missä järjestyksessä kappaleita kuuntelee tai missä järjestyksessä ne lisää omille

soittolistoilleen. Kuuntelija voi myös napata albumilta vain muutaman kappaleen kuunneltavaksi ja jättää loput kuuntelematta. Voisi ajatella, että jollain tasolla musiikin autenttisuus käärii, kun se ei pääse toimimaan alkuperäisessä kontekstissaan. Vinyylilevyllä musiikki on alkuperäisessä muodossaan, mikä siten lisää sen arvoa autenttisenä musiikin välittäjänä. Maria Ek Styvénin artikkelissa kerrotaan Digital Music Newsin sivuilla – nyt jo internetistä poistuneesta – vuonna 2008 julkaistusta artikkelista, jossa todetaan kokonaisten albumikokonaisuuksien saattavan pian olla jo taiteenmuotona lähellä sukupuuttoa, kun yksittäislatausmahdollisuudet ja suoratoistopalvelut lisäävät suosiotaan. Näin ei onneksi ole käynyt, ja juuri näistä syistä esittelemäni tutkimusaihe on erittäin tärkeä ja ajankohtainen.

Vinyylilevyt ovat osoittaneet huomattavaa sitkeyttä ja pysyvyyttä digitaalisessa, katoavaisuuteen taipuvassa aikakaudessamme (Greenberg 2023). Myös Andrew Mall on kirjoittanut, että vinyyli on ensimmäinen äänitysmuoto, joka on noussut takaisin valta-asemaan lähes täydellisestä katoamisesta. Vinyylin uusi nousu on yhteydessä moneen ilmiöön, mutta materiaalisen musiikin keräily on varmasti yksi oleellisimmista. Keräilijyys muodostuu useiden eri tekijöiden vaikutuksesta ja sekä kokemus että suhde niin levyihin, musiikkiin kuin itse toimintaan on usein erittäin henkilökohtainen. Mall toteaa usein (populaari)musiikillisissa elpymisissä, tässä tapauksessa vinyylilevyjen suosion nousussa, olevan usein kyse juuri nostalgiasta ja autenttisuudesta materiaalisuuden ihannoinnin ja kosketeltavuuden ylivoimaisuuden rinnalla. Nämä tekijät yhdistettynä analogiseen ääneen digitaalisten formaattien sijasta voivat selittää vinyylilevyjen viehätysten (Mall 2021).

1.2 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkielmassa kartoitetaan niitä tekijöitä, joita vinyylikeräilijät pitävät tärkeänä omassa keräilykokemuksessaan. Tutkimuskysymyksiä, joita tutkielmassa käsitellään, on esimerkiksi

- Miten keräily vaikuttaa keräilijän identiteettiin ja musiikkisuhteeseen?
- Miten keräilijän oma identiteetti ja musiikkisuhde vaikuttaa keräilyyn?
- Millainen suhde keräilijällä on omaan kokoelmaansa, sekä levyihin yksilöllisesti?
- Mitkä asiat vaikuttavat tämän suhteen muodostumiseen?
- Millaisia arvoja vinyylilevykokoelma voi saada?

1.3 TUTKIMUSAINEISTOJEN ESITTELY

Tutkimuksen pääasiallisena aineistona toimii vinyylilevyjen keräilijöiden haastattelut, jotka on toteutettu kevään 2025 aikana. Reflektoin haastatteluita käyttämällä apuna aiemmin toteutettuja keräilyyn, vinyyleihin sekä musiikin aineellisuuteen ja aineettomuuteen liittyviä tutkimuksia. Olen tutkielmaani varten lukenut erityisesti artikkeleita aineellisuudesta ja materiaalisuuden suhteesta tuotteen olemukseen, sekä niiden vaikutuksista suhteeseen kokijan kanssa. Myös musiikkiäänitteiden historia ja muutoksellisuus on toinen teema, jota useat tekstit ovat käsitelleet. Aiempi tutkimus on antanut rikkaan ja monipuolisen taustan omalle työlleni, sekä on tarjonnut uusia näkökulmia ja ulottuvuuksia aiheeseen. Tutkimuksien kautta on ollut helppompaa lähteä lähestymään esimerkiksi omia haastattelukysymyksiäni. Olen koittanut etsiä myös hieman aikaisempia tutkimuksia keräilyn psykologisista taustoista, ja siitä miksi se on niin tärkeää sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

Olen haastatellut tutkielmaa varten kolmea vinyylilevyjen keräilijää. Kerättyjen haastatteluiden kautta tutkielma pyrkii tulkitsemaan ilmiötä sekä aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa ilmenneitä teorioita. Haastattelut on käyty helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa 2025, kasvotusten tai Zoom-videopuhelussa. Haastateltaville tarjottiin mahdollisuus esiintyä tutkielmassa vaihtoehtoisesti anonymisesti, mutta he valitsivat esiintyä omilla nimillään. Haastattelut ovat puolistrukturoituja. Koin tärkeäksi, että haastateltavat saavat kertoa omin sanoin henkilökohtaisesta kokemuksestaan ilman liiallista johdattelua, mutta käytin apukysymyksiä tuottamaan heille helpotusta asioiden mieleen nostamiseksi.

2 TOOREETTINEN VIITEHEYS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkielmassa keskitytään erityisesti vinyylilevyjen keräilemiseen musiikin aineellisena muotona. Vinyylilevyt ovat analogisia äänentallenusvälineitä. Ne ovat polyvinyylidikloridia sisältävästä yhdisteestä valmistettuja litteitä levyjä, jonka pintaan painettu kierreura sisältää äänen. Ennen kuin vinyyliä käytettiin levymateriaalina, 1800-luvun lopulla äänitteitä tehtiin sinkistä ja lasista tehdyille sylinterilevyille. 1900-luvun alussa vahankaltaisista materiaaleista valmistetut levyt yleistyivät, sillä ne olivat halvempia valmistaa ja tarjosivat paremman äänenlaadun. Vinyylilevyjen kehitys alkoi oikeastaan aikaisin 1920-luvulla, kun tutkijat alkoivat kokeilla vinyylimateriaalin käyttämistä äänitteen tekemiseen, mutta ajan teknisten rajoitusten vuoksi kokeilu vei aikaa vuosikymmeniä, kunnes 1948 Columbia Records vihdoinkin toi markkinoille LP-levyt. 12-tuumaiset LP-levyt (Long Play) ovat vinyylilevytyypeistä yleisimpiä ja ne sisältävät yleensä suunnilleen 20 minuuttia audiosisältöä puolta kohden. LP-levyjen lisäksi on olemassa 7-tuumaisia singlelevyjä, joilla on vain yksi kappale puolta kohden, sekä 10-tuumaisia EP-levyjä (Extended Play), jotka pystyvät kierrosnopeudesta riippuen tallentamaan yhdelle puolelle 8–12 minuuttia ääntä. EP-levyjä käytetään usein lyhyempien albumien tallentamiseen. Vinyylejä on monenlaisia ja yleisimpien pyöreiden, mustien levyjen lisäksi on olemassa myös värillisiä, kuvallisia ja erimuotoisia vinyylejä. (Breed Media: What is a Vinyl Record? The Complete Guide 7.8.2023, luettu viimeksi 24.9.2025).

Tutkielmassa teen yleistävää laadullista tutkimusta, joka perustuu materiaalisuuden tutkimukseen sekä kuuntelemisen kulttuurien tutkimukseen. Samaan aikaan tutkin myös musiikin ja arjen välisiä suhteita yksilökohtaisella tasolla. Josh Greenbergin ”Sensing Vinyl: Ritual, Memory, Materiality” (2023) käsittelee vinyylilevyjä eri aistein koettavina materiaalisina esineinä. Greenberg kirjoittaa myös levyjen hoitamisesta sekä kuuntelemisesta seremoniana ja rituaalina. Aihetta käsitellään lisää luvussa 3.1. Aiemmin tehdyistä keräilyä käsittelevistä tutkimuksista David Gilesin, Stephen Pietrzykowskin ja Kathryn Clarkin ”The Psychological Meaning of Personal Record Collections and the Impact of Changing Technological Forms” (2006) käsittelee suurelta osin vinyyliä keräilyä ja siihen liittyviä motiiveja. Teksti avartaa lukijan käsitystä keräilystä tuottaen enemmän ymmärrystä ilmiötä kohtaan. Lisäksi se tarjoaa paljon näkökulmia koskien identiteettiin liittyviä kysymyksiä vinyyliä keräilyssä.

Omalla tavallaan suurta lisäarvoa tutkimukseen on tuonut Theodore Levittin ”Marketing Intangible Products and Product Intangibles” (1981), joka poikkeaa teemallisesti melko paljon aiemmista, sillä se keskittyy vahvasti kosketeltavuuden merkitykseen tuotevalinnoissa

markkinoinnin kannalta. Levittin artikkeli tarjoaa näkökulmia kosketeltavuuteen osana tuotteen merkityksiä ostajalle tai omistajalle, sekä pohtii aineellisuuden ja aineettomuuden rajapintaa. Levittin ajatuksista erityisesti juuri aineellisuuden ja aineettomuuden suhde herätti ajatuksia tutkielman aiheeseen liittyen. Hänen näkemyksensä mukaan kaikki tuotteet ovat loppujen lopuksi aineellisen ulkomuotonsa taustalla aineettomia. Vain oikein käytettynä ne voivat täyttää odotukset ja lupaukset, joita antavat aineellisella muodollaan.

George Plasketeksen “Romancing the Record: The Vinyl De-evolution and Subcultural Evolution” (1992) on toinen ajallisesti vanhempi teksti, joka on inspiroinut tutkielmaa tehdessä. Plasketes kirjoittaa artikkelissaan erityisesti CD-levyjen suosion aiheuttamista vaikutuksista suhteessa vinyylilevyihin ja pohtii syitä sille, miksi vinyylit edelleen pitävät paikkansa merkityksellisenä musiikin muotona. Hän kuvailee vinyyliä keräilijöitä omistautuneeksi, intohimoiseksi yhteisöksi, jonka keskuudessa vallitsee erityinen side ja jaettu merkityksellisyyden tunne. Tämä resonoi itselleni pohtiessani keräilyn sosiaalisia merkityksiä ja myöhemmin keräilijöitä haastatellessa. Plasketes kiinnittää huomiota myös musiikin fyysisten ominaisuuksien suppeutumiseen. Musiikkimuodot pienenevät vähemmän tilaa vieviksi – esimerkiksi koon muutos vinyyleistä CD-levyihin – ja lopulta katoavat kokonaan fyysisesti kosketeltavasta maailmasta. Musiikin kuuntelemisen muotojen kehityksestä mainitaan lyhyesti myös Kathryn Coduton pro gradu tutkielmassa “Tangibility and Immateriality: Understanding Consumers’ Changing Sense of Touch in the Music Industry” (2014), joka käsittelee kuuntelijoiden preferenssiä kosketeltavuuteen osana musiikin kuuntelua ja omistamista. Teksti käsittelee paljon digitaalisen musiikin suosiota ja arvioi sen suhdetta perinteisiin musiikin kuuntelun tapoihin. Dematerialisaatio ja kosketeltavuuden katoaminen on näin ollen tässäkin tekstissä oleellinen teema. Erotus digitaalisen musiikin kuuntelemisessa ja omistamisessa suhteessa aineellisen musiikin omistamiseen nousi esille myös tutkielman haastatteluissa.

2.1 TUTKIJAPOSITIO

Koen tärkeäksi eritellä oman suhteeni aiheeseen ja määritellä positioni tutkijana. Keräilen itse vinyylilevyjä ja olen sitä kautta kiinnostunut sekä keräilystä että aineellisen musiikin tutkimisesta. Oman harrastukseni kautta keräily päättyi myös tutkielmani aiheeksi. Visuaalisuus ja esteettisyys osana musiikkiäänitteitä ja levyjen materiaallinen muoto käyttötavaruuden lisäksi koriste-esineinä ja historiallisina artefakteina on noussut myöhemmin enemmän kiinnostuksen kohteeksi. Suhteeni omaan kokoelmaani sekä levyihini johdatteli tutkimusta kohti kokoelman merkityksien arviointia sekä sentimentaalisen suhteen syntymisen tutkimusta.

Oman keräilijäkokemukseni olen pyrkinyt pitämään tutkielmassa motivoivana inspiraationa mutta erillään tutkijapositionani. Erityisesti haastatteluista tehdessä kiinnitin huomiota kysymystenasetteluun estääkseni liiallista johdattelemista. Pidin tärkeänä, että keräilijöiden omat äänet tulevat kuuluviin haastatteluissa eikä oma harrastuneisuuteni pääsisi vaikuttamaan negatiivisesti tuloksiin, vaan ennemmin tukisi keskustelua haastatteluiden aikana ja suuntaisi jatkokysymyksiä.

3. JOHDATTELU HAASTATTELUIDEN TULOKSIIN

Haastattelin tutkielmaa varten kolmea vinyylinkeräilijää. Ikähaarukka haastateltaville oli 21–50 vuotta. Teen näiden kolmen haastattelun perusteella yleistäviä päätelmiä siitä, millaiset asiat ovat merkittäviä keräilijöille suhteessa identiteettiin ja musiikkisuhteeseen. Olen jakanut haastatteluiden perusteella analyysiosion kolmeen osaan

1. Musiikin materiaalisuus ja autenttisuus
2. Keräilyn sosiaalisuus
3. Keräilyyn ja vinyylilevyihin liittyvät merkitykset
 - Sentimentaalinen arvo
 - Sijoitusarvo
 - Aikamatkustus ja henkilökohtainen historiikki

Ensimmäinen haastateltava Matti Jokinen, 49, on musiikinkeräilijä ja levykaupan omistaja Hämeenlinnasta. Jokinen kuvailee itseään ”hyvän musiikin keräilijäksi”. Syksyllä 2024 avattu levykauppa Vinyylivimma on pitkän henkilökohtaisen keräilyharrastuksen tulos ja yhdistää nyt levykeräilijöitä ja niistä kiinnostuneita Hämeenlinnassa. Haastattelu käytiin levykaupan tiloissa sen aukioloaikana, jolloin oli mahdollista myös tutustua lähemmin tässäkin tutkielmassa ilmenevään ilmiöön keräilyn sosiaalisuudesta.

Toinen haastateltava on 50-vuotias Jani Heiskanen. Heiskaselle keräily on ”vakava harrastus” ja häneltä löytyy tuhansien levyjen kokoelma, vuosikymmenien keräilykokemus sekä suuri intohimo musiikkiin. Hänelle sosiaalisuus on suuri osa keräilyä, ja musiikista keskusteleminen muiden keräilijöiden kanssa liittyy oleellisesti keräilyprosessiin.

Kolmantena haastateltavana on 21-vuotias Matilda Haavisto, jonka syvä suhde sekä tunneyhteys musiikkiin on manifestoitunut materiaalsen musiikin rakkauteen. Haavistolle vinyylilevyt ovat aikamatka sekä edeltäville vuosikymmenille että omiin musiikin sävyttämiin muistoihin.

3.1. MUSIIKIN MATERIAALISUUS JA AUTENTTISUUS

Vinyylilevyt ovat monella tavalla aistittavissa ja niillä on vahvat fyysiset ominaisuudet. Josh Greenbergin ”Sensing Vinyl: Ritual, memory, materiality” -artikkelissa kirjoitetaan vinyyleistä materiaalisina esineinä:

”Vinyylit ovat jotain muuta. Ne ovat fyysisiä esineitä. Isoja, kookkaita, epäkäytännöllisiä ja helposti vahingoittuvia esineitä. Joillakin näistä levyistä – ainakin niillä parhaimmilla – on selkeä ominaisuuskin.” (Greenberg 2023: 492 ; Spitznagel, 2016: 5)¹

Levyjen tärkein aistimismuoto on tietenkin kuunteleminen, mutta sen lisäksi että levyä kuunnellaan, se voidaan myös nähdä, tuntea ja haistaa. Antropologi David Howes kutsuu tätä moniaistisuudeksi (engl. polysensoriality) (Howes 2011). Howesin artikkelissa ”The Senses: Polysensoriality” selitetään, että tällä kuvataan niitä tapoja, joilla aistikokemukset rakentuvat ja aistit koetaan. Vinyylilevyjen materiaalisuus mainittiin tärkeänä ominaisuutena keräilijöille useilla eri tavoilla. Esimerkiksi levyjen visuaaliset ominaisuudet, kuten kansitaide, tuli ilmi useaan otteeseen haastatteluissa. Levyn kansien visuaalisuus ja esteettisyys on suuri osa viehätystä. Se vaikuttaa sekä ostopäätöksiin että vinyylilevyn käyttötarkoituksiin. ”Tykkäsin miltä ne vinyylit näyttikin, se iso kuva siinä mikä vinyylis yleensä on. Sen voi laittaa hyllylle ja se on niinku koriste. Se on niin käytännöllinen, mut se on oikeesti myös tosi kaunis!” Haavisto kuvailee. Useilla keräilijöillä vinyylit vakiinnuttavat paikkansa osana sisustusta, mikä voi osaltaan myös vaikuttaa keräilytottumuksiin. Levyt voivat osalle olla käyttöesineiden lisäksi sisustusesineitä ja tapa tuoda persoonallisuutta omaan kotiinsa. Kauniit kannet houkuttelevat. Lisäksi levyjen mukana tulevat sisälehtiset tuottavat oman fyysisyyden ulottuvuutensa.

”Onhan toi kansitaide harkittua – ei aina toki mutta useasti – ja osa sitä kokonaisuutta. Sisäpussit ja kaikenlaiset mitä siellä on, sanoituksia tai muita. Siinä on kannet ja sisältö paperisena, ja se levy viel siinä, että se on kokonaisvaltainen juttu. Monelle aistille ikään kuin. Ihan tuoksusta lähtien, “ (Jokinen h2025).

Koska vinyylit ovat materiaalisia, ne myös vaativat erilaisia asioita toimiakseen kuin esimerkiksi suoratoistopalvelut. Ne vaativat tarkkaa huolenpitoa ja toistuvia rituaaleja. Jo pelkästään albumin etsiminen ja löytäminen on erilainen kokemus, kun on kyseessä fyysinen tuote. Levyn soittamiseen liittyy soittamisen rituaali, toistuvia liikeratoja, jotka mahdollistavat levyn toiminnan halutulla tavalla. Fyysisellä ulkomuodollaan vinyylit antavat lupauksen soitettavuudesta.

”-- kaikki tuotteet ovat jossain merkittävässä mielessä aineettomia – jopa jättimäiset turbiinimoottorit, jotka painavat tonneja. Vaikka ne olisi kuinka huolellisesti suunniteltu etukäteen ja tarkasti rakennettu, ne epäonnistuvat tai tuottavat pettymyksen, jos ne asennetaan tai käytetään väärin.” (Theodor Levitt 1985)

¹ suomennos tutkielman tekijän

Vinyylilevyn kuunteleminen on kokonaisvaltainen kehollinen kokemus. Levy tulee puhdistaa sekä valmistella soitettavaksi ja asettaa sille tarkoitettuun paikkaan soittimessa. Levysoittimen äänivarsi asetetaan varovasti haluttuun kohtaan levyä. Ensimmäisen puolen soitua levy tulee kääntää tai vaihtaa toiseen haluttuun levyyn ja sama soittamisen rituaali toistuu. Tämä mahdollisuus fyysiseen vuorovaikutukseen levyn kanssa levyn kotelosta ottamisesta, manuaalisesta käsittelemisestä ja hoitamisesta sen soittamiseen, rikastuttaa vinyylin kuuntelun kokemusta. “Ei se koskaan ainakaan tunnu pakolliselta, katsoa että kumman puolen pyöräyttää ja sitten pölyjen pyyhintä tai sormenjälkien pyyhintä tai muu, ei se koskaan oo tuntunut siltä. Se vain kuuluu siihen, ne valmistelevat työt” (Jokinen h2025)

Vinyylilevyjä kerätessä myös löytämisen ja omistamisen kokemus on vahvempi. Jokinen mainitsee haastattelussaan termin ”löytämisen riemu”, jolla tarkoitetaan sitä tyydyttyneisyyden ulottuvuutta, joka avautuu etsimisen seurauksena. Suoratoistopalvelusta halutun albumin tai kappaleen saa soitettavaksi melkein välittömästi, kun taas vinyylilevyn soittamiseksi tulee nähdä enemmän vaivaa saman lopputuloksen saamiseksi. Prosessi kestää siis huomattavasti pidempään siitä hetkestä lähtien, kun halu levyn soittamiseen tai omistamiseen syntyy. Eroja on myös siinä, mistä ja miten levyä lähtee etsimään. Netistä ostettuna ja kotiin kannettuna, tilanne on ihan erilainen (Jokinen h2025).

Vinyylilevyt voidaan nähdä musiikin autenttisimpana muotona. David Gilesin, Stephen Pietrzykowskin ja Kathryn Clarkin artikkelissa “The Psychological Meaning of Personal Record Collections and the Impact of Changing Technological Forms” kirjoitetaan kolmestatoista mahdollisesta materiaalisesta musiikin keräilyyn motivaatiosta ja ulottuvuudesta. Autenttisuus mainitaan useassa kohdassa tärkeänä piirteenä. Musiikkia kuunnellaan nykypäivänä paljon suoratoistopalveluista. Tämä on mahdollistanut helpomman tavan kuunnella albumeja niin, että kappaleiden järjestys on vaihtuva ja itse valittavissa. On myös helpompaa valita vain yksittäisiä kappaleita albumeilta kuunteluun. Näin ollen albumit ovat menettäneet tietynlaisen autenttisuutensa, joka alun perin oli hyvin vankka osa materiaalisesta musiikin ajasta. Vinyylilevyt edustavat vielä ideaalia, missä jokaisen kappaleen sija albumilla on tarkkaan mietitty ja asetettu. Eräs Gilesin ym. artikkelissa haastateltu mainitsi sen olevan osa artistin ja tämän tahdon kunnioittamista, kun albumi kuunnellaan kokonaan ja sen alkuperäisessä muodossa.

“Kun albumin tekijät kokoavat albumia, he ajattelevat missä järjestyksessä he haluavat kappaleiden olevan ja joskus juuri tämä on se mikä tekee sen kuuntelemisesta parempaa. Se tekee siitä autenttisempaa” (D.C. Giles ym. 2007; 434)²

Autenttisuus ja artistin tukeminen nousi esiin myös osana omantunnon kysymystä musiikin kulutuksessa. Heiskanen toteaa ostavansa vinyylilevyn myös osaksi sen takia, että tukiessaan artistia suoraan myös taloudellisesti, albumin kuunteleminen tuntuu paremmalta myös suoratoistopalveluissa: “Mä voisin periaatteessa kuunnella Spotifyta, et mun ei tarvis hommata vinyyleitä, mutta mul on ehkä se et mä ostan tavallaan itselleni omantunnon,” (Heiskanen h2025). Lee Marshallin artikkelissa ”Let’s keep music special. F-Spotify”: on-demand streaming and the controversy over artist royalties” (2015) kirjoitetaan Spotifyn kaltaisten suoratoistopalveluiden vaikutuksesta artistien saamiin tuloihin ja näkyvyyteen:

”Ensinnäkin muusikot väittävät, että tilauksella toimivat suoratoistopalvelut vähentävät digitaalisten tiedostojen sekä fyysisen median myyntiä, ja siten ne eivät ole taloudellinen malli, jotka hyödyttävät heidän musiikillisia uriaan. Kuitenkin tämänkin taustalla on laajempi esteettinen ja moraalinen argumentti liittyen musiikin arvoon, sillä jokaisesta kuuntelukerrasta tulevat mikromaksut koetaan musiikin arvoa alentavana.” (Marshall 2015: 181)³

Haastateltavat huomauttivat vinyylin heikon kohdan olevan sen paikkasidonnaisuus. Vinyylilevyä ei pysty ottamaan mukaan automatkalle tai kävelyllä kuunneltavaksi. ”Vaikka kuinka mä haluisin niin mä en voi ottaa levysoitinta mukaan bussiin tai kouluun,” Haavisto sanoo. Esimerkiksi Michael Bull on kirjoittanut useaan otteeseen mukana kannettavasta ja liikuttavasta musiikista. Hänen mukaansa henkilökohtaisten stereoiden käyttö avaa mahdollisuuden useille tärkeille ominaisuuksille, joiden ansiosta kuuntelija voi priorisoida oman kokemuksensa paikasta riippumatta (Bull 2005). iPodit ja nykyään helposti puhelimista löytyvät suoratoistopalvelut mahdollistavat missä tahansa kuuntelemisen, niin lenkillä, bussissa kuin kotonakin. Myös esimerkiksi CD-levyt ja kasetit on mahdollista kuljettaa mukana ja kuunnella kannettavalla soittimella niiden pienen koon ja kestävyuden ansiosta, mutta vinyylilevyn suuri koko ja hauraus tuottaa haasteita saman toteutumiseksi vinyylilevyjen osalta.

3.2. KERÄILYN SOSIAALISUUS

Vaikka keräily on toimintana erittäin henkilökohtaista ja yksilöllistä, on sosiaalisuus todella oleellinen keräilyn ulottuvuus. Keräily on sosiaalista ja kulttuurista toimintaa, joka yhdistää menneen ja nykyisyyden, sekä asettaa yksilön sekä aitoihin että kuviteltuihin yhteisöihin (Greenberg 2023 ; 493). Sosiaalisuus ei ulotu pelkästään fyysisesti tähän hetkeen ja siihen

² suomennos tutkielman tekijän

³ suomennos tutkielman tekijän

toimintaan, jossa keräilijä toimii aktiivisesti osana fyysistä keräilijäyhteisöään, mutta myös tietoisuuteen siitä, että on osa kuviteltua yhteisöä ajasta ja paikasta riippumatta. Keräilijä asetuu osaksi keräilijöiden joukkoa nykyhetkessä ja samaan aikaan kaikkien omistamansa keräilykohteiden aiempien omistajien jatkumoon etenkin käytettyjä vinyylilevyjä ostaessa.

Kaikissa kolmessa haastattelussa nousi vahvasti esille levyistä keskustelemisen tärkeys muiden keräilijöiden kanssa. Esimerkiksi levykaupat nostettiin esille sosiaalisen merkityksensä kautta. Jokiselle levykaupassa tapahtuva vuorovaikutus on työnsä puolesta melkein pä jokapäiväistä. ”Se on aina kiva käydä levykaupassa juttelemassa, se on itelle tärkeä kokemus. Tulee vastavuoroista suositusta suuntaan kuin toiseenkin. Kaupan tekemisen aikana niin tässä saat- taan se tunti – kaksi tuntia mennä äkkiä höpöteltäessä,” hän toteaa. Haastattelumme aikana levykaupassa kävikin useita asiakkaita valmiina keskustelemaan lempilevyistään, kansitaiteesta sekä musiikillisista ilmiöistä. Levykaupoissa kiertäminen myös muissa kaupungeissa ja maissa on myös kiinnostava ilmiö monella tapaa. Tätä ilmiötä kutsun levykauppaturismiksi. Ulkomaanmatkalla levykaupat tai levyjä myyvät antikvariaatit voivat keräilijälle olla osa matkakohteen viehätystä – samalla tavalla kulttuurikohteita ja nähtävyyksiä kuin museotkin.

”Se on osa sitä kans sitten, että se on sitä kun museokäynnistäkin puhut nii se on vähän sama juttu kans sitten -- se on niinku itelle kuitenkin se semmonen pakollinen nähtävyys sitten paikkakunnalla” (Jokinen h2025).

Heiskanen taas suosii kotivierailuita puolin ja toisin levyjä ostaessa. Näin aikaa ja tilaa keskustelulle on vielä enemmän kuin levykaupassa. ”Enemmän tykkään mennä ihmisten kotiin, koska levykaupassa on yleensä se et siel on aika paljon asiakkaita ja ehkä niil myyjillä ei oo intoo eikä aikaa höpötellä musiikista,” Heiskanen sanoo, mutta huomauttaa vielä, että pienemmissä levykaupoissa keskustelua syntyy huomattavasti helpommin ketjuliikkeisiin verrattuna. Kotikäynneillä hän kertoo kysyvänsä yleensä toisilta keräilijöiltä mikä heidän ensimmäinen levynsä on ja millainen suhde heillä on musiikkiin.

Keräilyharrastus voi alkaa monesta erilaisesta syystä ja vaikutustekijästä, mutta haastatteluiden perusteella yksi yleisimmistä ovat sosiaaliset suhteet – innoittajina toimivat tutut ja tuntemattomat. Haaviston osalta suurin innoittaja oli hänen isänsä, jolla oli Haaviston lapsuudessa ”pinoittain vinyylejä”. Vaikutuksia tuli myös netissä toimivalta vintageyhteisöltä, joissa keräilyä harrastettiin. ”Muistan me kuunneltiin pienenä niitä levyjä vinyylisoittimelta ja siit oli jäänyt semmonen et se oli must jotenki ain ihan sikasiistiä. Et ne oli tuttuja kuitenkin ne vinyylit,” (Haavisto h2025).

Jokisen ja Heiskasen tapauksissa suurimmat inspiraatiot tulivat myös lähipiiristä. Jokisen lapsuudessa serkkujen kokoelmat kiinnostivat, ja myöhemmin 90-luvulla oma keräily alkoi. Heiskasella taas keräily alkoi ystävän kanssa yhteisestä kiinnostuksesta musiikkiin, pienellä saarella Englannissa tekemisen puutteessa eBaytä selaillessa. Hän kertoi, että lopulta kumpikin ruokki toistensa keräilyintä. ”MTV vaikutti totta kai sitten 80-luvulla aika raskaastikin,” Jokinen huomauttaa (h2025). MTV oli sekä Heiskaselle että Jokiselle oleellinen tapa löytää musiikkia. Heiskanen kertoo MTV:n vaikuttaneen kokonaisvaltaisesti keräilyn lisäksi hänen musiikkimakunsa muotoutumiseen aikoinaan.

Levy messut ovat yksi levykeräilijöiden pääasiallisista kokoontumispaikoista. Tapahtumissa ilmiön sosiaalisuus todella nousee pinnalle. Messujen ajoittainen vaikeasti tavoitettavuus kuitenkin tulee vastaan usealle etenkin viikonloppuisin työskentelevälle. ”Levy messuilla on varmaan semmonen isoin tavallaan missä keräiljät tapaa toisiaan, mä en taas siellä pysty käymään ku oon viikonloput aina töissä. Se sosiaalinen aspekti mulla on vähempi,” kertoo Heiskanenkin.

3.3. KERÄILYYN JA LEVYIHIN LIITTYVÄT MERKITYKSET

Haastatteluiden perusteella jaoin keräilyyn ja vinyyleihin liittyvät arvomerkit kolmeen ulottuvuuteen. Näitä ovat

1. Sijoitusarvo
2. Sentimentaalinen arvo
3. ”Aikamatkustus” ja henkilökohtainen historiikki

Jokainen näistä ulottuvuuksista rakentuu vinyylilevyjen materiaalisuuden perusteelta sekä ovat vahvasti yhteyksissä identiteettiin ja musiikkisuhteeseen jokainen tavallaan.

3.3.1. SIJOITUSARVO

Materiaalinen musiikki poikkeaa aineettomasta musiikista paljon erityisesti omistajuuden osalta. Jos albumin ostaa sähköisessä muodossa ladattavaksi, se on tarkoitettu vain omaan käyttöön tulevaisuudessa eikä sen myyminen eteenpäin ole mahdollista tai tavoiteltavaa. Sen arvo on puhtaasti sen sisältöön liittyvä. Jos taas ostaa fyysisen albumin, esimerkiksi vinyylin, on se tämän lisäksi myös sijoitus. Vinyylin voi myöhemmin tarvittaessa tai haluttaessa myydä eteenpäin. Tästä sille muodostuukin sen rahallinen sijoitusarvo.

Heiskanen keräilee vinylilevyjä intohimolähtöisesti, mutta keräilystä on muodostunut myöhemmin myös tulonlähde. Hän kuvailee kaiken sen ruokkivan ”keräilylisää”. Levyjen rahallinen arvo on huomattava ja verrattavissa muihinkin arvoa kasvattaviin asioihin.

“Kyl mä joskus oon miettiny sitä myöski et saattaa elämäs tulla muutoksia, tulee sairauksia tai tulee jotai sellasia äkillisiä tilanteita, nii vinylit täl hetkel ainakin on aika helppo laittaa rahoiks. Et moni saattaa säästää niinku osakkeisiin, mut mulla se vinylikokoelma on myöskin laitettavaksi rahaks, koska sit loppujen lopuks terveys on tärkeempi kun ne vinylit.” (Heiskanen h2025)

Levykeräilijöitä on monenlaisia ja motiivit keräilyyn voivat olla vaihtelevia. Joillekin keräilijöille levyt ovat kuin ovatkin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta pääasiassa sijoituksia, toisille taas hyvinkin henkilökohtaisia ja tunteellisesti latautuneita. Levykaupan omistajana Jokinen myy työkseen myös omaa kokoelmaansa. Hän kertoo, että jotkut levyt ovat sellaisia, ettei niitä suostu myymään, vaikka ne olisivat jo päätyneet kertaalleen myyntihyllyyn. Tällaiset levyt saattavat liittyä johonkin elämäntilanteeseen tai -vaiheeseen, mutta ei ole vain yhtä syytä sille miksi joistakin levyistä on vaikeampi luopua kuin toisista. Hän toteaa, että levyt ovat toki kauppatavaraa, mutta ennen kaikkea ne ovat myös käyttötavaraa (Jokinen h2025).

Myös Heiskanen mainitsee tärkeänä asiana sen, että levy ei saa olla museoesine, joka pölytty hyllyssä. “Kylhän levyn pitää olla semmonen esine tavallaan mitä sä uskallat soittaa,” Heiskanen ilmaisee. Hän kertoo, että joissakin tapauksissa arvokkaita vinyllejä saatetaan ostaa myös rahallisen arvon perusteella hyllytavaroiksi, joiden omistamisessa on kyse enemmän omistustuksesta kuin itse musiikista. Nykyisin Heiskanen on kuitenkin tullut siihen tulokseen, että levyt on tarkoitettu soitettaviksi ja levyn hankinnassa pääosassa on musiikki ennemmin kuin itse levy arvonaan. Levyjen luonto käyttöesineinä korostui haastatteluissa selvästi ja musiikin rooli osana osto- ja myyntiprosessia oli keräilijöille melkein poikkeuksetta muita tekijöitä tärkeämpi.

3.3.2. SENTIMENTAALINEN ARVO

“Musiikki on mulle silleen todella tunteellinen asia, ja todella henkilökohtainen ja kaunis asia. Et se ei ainoostaan oo sitä et mä tykkään keräillä vinyllejä koska ne on just nättejä, vaan niissä on joku sellanen et mulla on nyt levy, jossa on sitä musiikkia, jota mä rakastan. Se on tavallaan mun oma hetken aikaa,” (Haavisto h2025)

Vinylilevyjen keräilyssä tunteet ovat erittäin oleellisia. Sentimentaalinen arvo ja suhde omaan kokoelmaan on jokaisen haastateltavan kohdalla tärkeä. Jotkut levyt ovat erityisen tunteellisesti latautuneita sisältönsä puolesta, tällaisia ovat esimerkiksi juuri sellaiset albumit, joiden sisältämä musiikki on vaikka keräilijän lempiartistin esittämää. Toiset albumit taas voivat olla sentimentaalisesti arvokkaita

muistoliitteiden kautta. Ne voivat muistuttaa jostakin ihmisestä, tai tilanteesta, jossa levyä on kuunneltu. Haavisto kertoo saaneensa osan vinyylilevyistään perintönä isältään ja toivoo saavansa itsekin jonain päivänä luovuttaa vinyylinsä eteenpäin hänelle tärkeille ihmisille. Sentimentaalinen suhde levyyn muodostuu juuri sen materiaalisen olemuksen, omistus- ja käyttösuhteen sekä sen hedonistisen luonteen kautta. Vinyylilevy on mielihyvää tuottava esine, mikä aiheuttaa omistajalleen erilaisen suhteen tuotteeseen verrattuna esimerkiksi johonkin vähemmän mielihyvää aiheuttavaan tuotteeseen.

Emily Chivers Yochimin ja Megan Biddingerin artikkelissa ”It kind of gives you that vintage feel’: vinyl records and trope of death” (2008) luonnehditaan vinyylilevyn ominaisuuksia inhimillisyyttä ja kuolevaisuutta muistuttavaksi. Levyn haavoittuvuus, alttius epätäydellisyyksille sekä äänenlaadun autenttinen lämpö tuottaa vaikutelman, joka saa levyn tuntumaan melkein elävältä. Näin suhde levyyn saattaakin muodostua syvemmäksi myös sen tuttuuden ja elämää-muistuttavan luonteen kautta ja sen ansiosta. Myös vinyylilevyn vaatima kuuntelijan fyysinen osallistaminen musiikkiin voi vahvistaa suhteen muodostumista. Sen lisäksi, että levyn kunnossapito ja asetteleminen soittimeen tuottaa rituaalinomaisia toistuvia liikeratoja sekä fyysistä kanssakäymistä levyn kanssa ja siten luo fyysisen suhteen levyyn, on kuuntelijan myös mahdollista seurata visuaalisesti musiikin lähtemistä levyiltä. Musiikin kuunteleminen on siis monella tapaa osallistavaa ja aktivoivaa ja näin ollen ehkä myös henkilökohtaisempaa.

Haastatteluiden aikana haastateltavilta kysyttiin, ovatko he huomanneet keräilyn muodostuneen statusta vahvistavaksi toiminnaksi. Statusta vahvistavalla toiminnalla tarkoitetaan tässä tapauksessa sellaista kokemusta, että levyjen määrällä, kokoelman arvolla tai muulla keräilyyn liittyvällä meriitillä voisi saavuttaa jonkinlaisen aseman tai arvostuksen. Jokinen vastasi, että keräily hänelle on enemmän ”henkilökohtaista trippailua kuin egotrippailua”. Jokaiselle haastatellulle keräileminen oli pääasiassa henkilökohtainen asia, jota tehdään lähtökohtaisesti rakkaudesta itse musiikkiin.

3.3.3. ”AIKAMATKUSTUS” JA HENKILÖKOHTAINEN HISTORIIKKI

Matilda Haavisto nosti esiin haastattelussa kolmannen ulottuvuuden: vinyylit aikakoneina ja -kapseleina, jotka kantavat mukanaan historiaa ja menneisyyttä. ”Ne on niinku semmosia kimpaleita ajasta, mitä mä en oo kokenut, mitä mä voin kokea nyt sen avulla,” Haavisto kuvailee. Hän kertoo vinyyliä – etenkin käytettyjen sellaisten—kuuntelun sisältävän tietynlaista eskapismia. Niitä kuunnellessa voi kuvitella olevansa hetken jossain ihan muualla, ei digiajassa. ”Kun sä hankit vinyylin ja se on vaik just joku vanha levy ja se on käytetty vinyyli ja sä tiät et se on niin sanotusti vanhaa musiikkia tai sillee just vaikka jotain 70-luvun rokkia --- Sit mul tulee usein se et mä laitan sen pyöriin ja mä vaa sillee voin kuvitella et mä oon siin ajassa.“ (Haavisto h2025)

Greenberg väittää artikkelissaan, että aivan niin kuin romaanit tai käsikirjoitukset myös yksittäiset albumit (eivät levyt itsessään) voivat olla ikään kuin aikakapseleita. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi merkintöjä, joita levyn aiemmat omistajat ovat tehneet, vaikka kirjoittaen tai piirtäen. Myös Haavisto kertoo merkkäävansa aina omiin albumeihinsa, milloin ja mistä on sen saanut. ”Se myös auttaa mua siihen, et mä en ikinä haluu myydä mun vinyylejä, koska siel on tekstiä, jonka mä oon luonut,” Hän toteaa.

Lisäisin, että sen lisäksi että vanhat, käytetyt vinyylit merkkeineen ovat fyysisesti palasia menneisyydestä, kaikki vinyylilevyt kantavat mukanaan materiaalisen musiikin historiaa. Ne jatkavat vinyylilevyn olemusta ja ideaa ja siten jo ovat niin sanottuja aikakapseleita. Vinyylilevyn kuuntelemisen rituaali yhdistää kuuntelijan menneisyyteen tuottamalla entisten musiikin kuuntelemisen tapojen mukaisia kokemuksia. Vaikka levy ja soitin olisivat uusia, on kuuntelukokemus useasti monella tapaa nostalginen, jopa silloin kun kuuntelija itse ei ole kokenut kyseistä menneisyyttä. Levyt siis mahdollistavat musiikin ja kokemuksen kautta sellaisten aikojen kokemista, mitä kuuntelija ei ole päässyt elämään.

”Ensinnäkin, jotkut keräilijät puhuvat levyjen yhteydestä menneisyyteen. He esittävät, että sekä kuunnellessa että levyä pidellessä he tuntevat olevansa yhteydessä menneisyyden ihmisiin, paikkoihin ja entisiin aikoihin. Tämä kirjaimellinen kokemus äänitteen ja kuuntelijan yhteydestä jäljittelee tapoja, joilla aikaisen fonografin kuuntelijat kokivat äänitetyn äänen,” (Chivers Yochim & Biddinger, 2008)⁴

Sen lisäksi, että levyjen historia elää kuuntelukokemuksessa sekä itse vinyylilevyssä, keräilijälle levyjen kertyminen kerryttää samaan aikaan myös oman musiikillisen historian arkistoa. Ensimmäiset omat levyt ovat usein tärkeitä ja mieleenpainuvia, ja niihin syntyy erilainen sentimentaalinen suhde kuin moniin muihin levyihin, jotka myöhemmin liittyvät kokoelmaan. Vaikka jotkut levyistä olisivat sellaisia, etteivät ne enää sovi keräilijän musiikkimakuun, on mahdollista, että niistä luopuminen tuntuu vaikeammalta siksi että ne ovat osa keräilijän menneitä musiikillisia vaiheita. “---Muistaa ensimmäiset LP-levyt. Muistaa mistä ne on ostanut ne ensimmäiset, vaikka niitä onkin kertynytkin. Ei ole muuta syytä kuin että on ensimmäinen ostos.” (Jokinen h2025). Kuten Jack Ellisin artikkelissa ”Material History: Record Collecting in the Digital Age” (2017) kiteytetäänkin, vinyyliä keräilemistä voidaan luonnehtia erittäin sosiaaliseksi toiminnaksi, joka tarjoaa tapoja kommunikoida identiteetistä ja mieltymyksistä, ylläpitää menneisyyden tuntumaa, sekä suunnata keräilijän sosiaalista elämää ja henkilökohtaista historiaa.

⁴ suomennos tutkielman tekijän

4. MUSIIKKISUHDE JA KERÄILY

Haastatteluiden lopuksi kysyin haastateltavilta kokoavan kysymyksen: ”Koetko, että keräilyharrastuksesi on muodostunut osaksi identiteettiäsi?” Haavistolta sekä Heiskaselta vastaus tulee nopeasti: ”Ehdottomasti!” Heiskanen kertoo keräilystä tulleen niin vahva elämäntapa, että hän etsii jatkuvasti huomaamattaan siihen viittaavia asioita. Esimerkiksi televisiota katsoessa katseen kiinnittää heti, jos kuvassa näkyy vinyylisoitin tai levyjä. Jokinen taas miettii hetken ennen kuin vastaa: ”Mä en tiiä et kummin päin se sitten menee --- kumpi määrittää kumpaa”. Hän kuitenkin toteaa, ettei varmaan pystyisi olemaan sellainen musiikin kuuntelija, joka kuuntelisi pelkästään suoratoistopalveluista. Keräileminen on hänelle luonnollinen jatke hyvän musiikin rakkaudelle. Voidaan todeta, että identiteetti ja keräily ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa ja niiden korrelaationsuhde on molemminpuolinen.

Ek Styvénin artikkelissa (2010) pyritään osoittamaan vahvan musiikkisuhteen vaikutusta musiikin keräilemiseen ja kuuntelemisen muotoihin. Artikkelin mukaan musiikillinen asiantuntijuus, äänitteiden kuuntelemisen ulkopuolella tapahtuva musiikillinen toiminta ja vahva musiikkisuhde voivat vaikuttaa kuuntelutottumuksiin sekä kosketeltavuuteen ja aineelliseen musiikkiin suhtautumiseen positiivisesti. Musiikkisuhteen vaikutus keräilyn aloittamiseen tai sen kohteisiin kuitenkin vaikutti haastatteluiden perusteella vaihtelevan runsaasti. Matilda Haavisto kokee oman asiantuntijuutensa musiikin alalla vaikuttaneen positiivisesti keräilyyn tuottamalla tietämystä sekä innostusta erilaisesta musiikista. Heiskanen ja Jokinen taas pitävät itseään enemmän musiikin kuluttajina kuin sen tuottajina ja näin ollen kokevat, ettei musiikkisuhde kuuntelemisen ulkopuolella niinkään ole heidän kohdallaan vaikuttanut keräilyyn. Kuten Ek Styvénin tutkimuksessakin todetaan, subjektiivinen musiikkitieto ja musiikillinen tietämys kasvaa musiikin kuluttamisesta syntyvän kokemuksen myötä ja vahva musiikkisuhde lisää musiikin kulutusta sen kaikissa muodoissa, vaikkakin aineellinen musiikki koetaan usein aineetonta arvokkaammaksi. Heiskasen mukaan musiikki kulkeekin mukana iloissa ja suruissa, ja Jokinenkin kuvailee musiikkia ”kollektiiviseksi tunnelmankohottajaksi”. Keräilyn voisikin ajatella ennemmin olla usein jotakin musiikkisuhdetta vahvistavaa, sen sijaan että musiikkisuhde itsessään vaikuttaisi keräilyyn tai sen kohteisiin.

5. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa olen käsitellyt vinyylilevyjen keräilyä useasta näkökulmasta. Näistä merkittävimpiä tutkielman aiheen kannalta on kosketeltavuus, sosiaalisuus sekä sentimentaalinen suhde tuotteeseen. Vinyylilevyjen keräileminen on kokonaisvaltainen osaksi identiteettiäkin muodostuva harrastus, joka koetaan merkitykselliseksi ja monella osa-alueella elämää rikastuttavaksi toiminnaksi. Keräilijän suhde kokoelmaansa on vahvasti henkilökohtainen sekä yksilöllinen, ja kokoelma voi saada useita erilaisia arvoja kuten esimerkiksi sentimentaalisen, sijoituksellisen tai muistelmallisen arvon. Keräilijän suhde kokoelmaan voi myös yhdistellä näitä arvoja, kuten myös tutkielmaa varten tehdyissä keräilijöiden haastatteluista voidaan huomata. Keräilijän musiikkisuhteen vaikutus keräilemiseen taas on vaihteleva ja erittäin yksilöllinen, mutta keräily on kuitenkin lähes aina musiikkisuhdetta vahvistavaa toimintaa. Keräilyn mielekkyyteen liittyy monia tyydyttyneisyyden tasoja, kuten etsiminen ja löytäminen sekä omistaminen ja onnistuminen. Plasketes siteeraa artikkelissaan Gary Yandelin tekstiä ”Facing the Music: Retailers Say LPs Won’t Be Playing Much Longer” (1988), jossa Yandel toteaa vinyylikeräilystä seuraavasti: ”Puolet hauskuudesta on harvinaisen albumin etsiminen, ja toinen puoli se rakkaus musiikkia kohtaan, mikä tekee vinyylilevyjen keräilystä niin motivoivaa.” (Plasketes 1992: 116)⁵. Yandelin artikkelia ei löytynyt luettavaksi kirjastoista tai internetistä.

Vuorovaikutus levyn kanssa niin levyn etsimisessä ja löytämisessä, kuuntelemisen rituaalissa kuin suotuisien olosuhteiden tarjoamisessakin vahvistaa keräilijän ja levyn välistä suhdetta. Vinyylilevyjen ominaisuuksien, kuten särkyvyyden ja äänenlämmön, voi ajatella antavan sille kuolevaisia inhimillisiä piirteitä. Koska levy tuntuu muistuttavan elämää toisin kuin esimerkiksi digitaaliset musiikkiformaatit, kuten CD ja suoratoistopalvelut, se koetaan enemmän sentimentaaliseksi hedonistiseksi tuotteeksi. Identiteetin ja aineellisen musiikin keräilyn suhde on vahva sillä ne vaikuttavat toisiinsa aktiivisesti. Oman kokoelman kerääntyminen tuottaa fyysistä arkistoa keräilijän musiikillisesta kehityksestä ja mausta, ja samaan aikaan keräily muodostuu osaksi keräilijän identiteettiä. Keräilijän musiikillisen historian lisäksi levyt myös kantavat itse aineellisen musiikin historiaa ja aikaisempien aikojen ja kuuntelijoiden historiaa. Sekä itse levyn että sen kuuntelun voi kokea olevan aikakapseli tai eskapistinen aikamatka, joka vie kuuntelijan sekä aikaisemmille vuosikymmenille että kuuntelijan omiin musiikin sävyttämiin muistoihin. Keräily mahdollistaa vinyylilevyn ja materiaalisen musiikin

⁵ suomennos tutkielman tekijän

perinnön jatkumisen, henkilökohtaisen musiikkisuhteen vahvistumisen monilla tavoilla sekä tarjoaa kokemuksellisen yhteisön nykyhetkessä ja kautta aikojen.

LÄHTEET

HAASTATTELUT

Haavisto, Matilda (h2025) Turku 4.4.2025 Haastattelija Tilda kylväjä. Haastattelunauha tutkijan hallussa

Heiskanen, Jani (h2025) Etähaastattelu Zoomissa 12.3.2025. Haastattelija Tilda Kylväjä. Haastattelunauha tutkijan hallussa

Jokinen, Matti (h2025) Hämeenlinna 27.2.2025. Haastattelija Tilda Kylväjä. Haastattelunauha tutkijan hallussa

KIRJALLISET LÄHTEET

Bloch, P. H. (1986). "Product Enthusiasm: Many Questions, a Few Answers." *Advances in Consumer Research*, 13, 539-.

Breed Media: What is a vinyl record? The Complete Guide (julkaistu 7.8.2023)
<https://www.breedmedia.co.uk/blog/what-is-a-vinyl-record/> (katsottu viimeksi 24.9.2025)

Bull, M. (2005). No dead air! The ipod and the culture of mobile listening: Popular music and leisure. *Leisure Studies*, 24(4), 343–355.

Chivers Yochim, E., & Biddinger, M. (2008). It kind of gives you that vintage feel’: vinyl records and the trope of death. *Media, Culture & Society*, 30(2), 183–195.
<https://doi.org/10.1177/0163443707086860>

Coduto, K. D. (2014). *Tangibility and Immateriality: Understanding Consumers’ Changing Sense of Touch in the Music Industry*. Kent State University / OhioLINK
http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=kent1406148708

Ellis, J. (2017). Material History: Record Collecting in the Digital Age. *M/C Journal*, 20(5).
<https://doi.org/10.5204/mcj.1289>

Featherman, M. S., Valacich, J. S., & Wells, J. D. (2006). Is that authentic or artificial? Understanding consumer perceptions of risk in e-service encounters. *Information Systems Journal (Oxford, England)*, 16(2), 107–134. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2575.2006.00211.x>

Greenberg, J. (2023). Sensing Vinyl: Ritual, Memory, Materiality. *Popular Music and Society*, 46(5), 485–499. <https://doi.org/10.1080/03007766.2023.2263331>

- Howes, D. (2011). The Senses: Polysensoriality. *A Companion to the Anthropology of the Body and Embodiment* s. 435-450
- Levitt, T. (1981). Marketing Intangible Products and Product Intangibles. In *Harvard business review* (Vol. 59, Number 3, s. 94-). Harvard Business Review
- Mall, A. (2021). Vinyl Revival. *Journal of Popular Music Studies* (2021) 33 (3):73-77
<https://doi.org/10.1525/jpms.2021.33.3.73>
- Marshall, L. (2015). “Let’s keep music special. F-Spotify”: on-demand streaming and the controversy over artist royalties. *Creative Industries Journal*, 8(2), 177–189.
<https://doi.org/10.1080/17510694.2015.1096618>
- McCourt, T. (2005). Collecting Music in the Digital Realm. *Popular Music and Society*, 28(2), 249–252. <https://doi.org/10.1080/03007760500045394>
- Plasketes, G. (1992). Romancing the Record: The Vinyl De-Evolution and Subcultural Evolution. *Journal of Popular Culture*, 26(1), 109–122. <https://doi.org/10.1111/j.0022-3840.1992.00109.x>
- Richins, M. L. (1997). Measuring Emotions in the Consumption Experience. *The Journal of Consumer Research*, 24(2), 127–146. <https://doi.org/10.1086/209499>
- Styven, M. E. (2010). The need to touch: Exploring the link between music involvement and tangibility preference. *Journal of Business Research*, 63(9), 1088–1094.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2008.11.010>
- Walsh, G., Mitchell, V.-W., Frenzel, T., & Wiedmann, K.-P. (2003). Internet-induced changes in consumer music procurement behavior: a German perspective. *Marketing Intelligence & Planning*, 21(5), 305–317. <https://doi.org/10.1108/02634500310490256>

